

Naša vanjska politika bez pravca.

Od prevrata do danas nismo bili sretni u vanjskoj politici. Najveći dio krivnje kod toga nose vode vanjske politike naše države. Jer ako uzmemo Rapallo, gubitak Rijeke, baranjski fijasko, koruški plebiscit, predaju Žombolje, Skadar („na Bojani“) — sve su to, a da ne spomenemo najnovije vanjskopolitičke pogriješke, dokazi da naša politika prema vani nije bila ni okretna, ni austrajna te bez sigurna pravca.

Prvi šef naše vanjske politike bio je za pune dvije godine g. dr. Ante Trumbić. U vrijeme, kad su Talijani gramzili za istočnom obalom Jadrana, dr. Trumbić je započeo politiku direktnih pregovora naše države s Italijom glede uređenja granica prema njoj. Taj „Mi ćemo se sami sporazumjeti s Italijom“ je bio pogriješan. Mjesto da se pitanje uređenja naših granica učini pitanjem Saveznika i Mirotvorne konferencije u Parizu, naša vanjska politika ide u pravcu direktnih pregovora s Italijom, kao da će nam Italija više dati nego što bi nam dala mirovna konferencija. Riješenie pitanja granica na mirovnoj konferenciji bilo bi konačno akt velikih vlasti, ali rješenie pitanja granica rapalaskim ugovorom jest akt s lošne naše volje! Naša vanjska politika pod vodstvom dra Trumbića povjerovala je, da ćemo se s Italijom, koja je u pripremanju za koruški plebiscit igrala za Austriju odličnu ulogu dijelejenjem bakalara, brašna i platna, moći zbilja dobro i korisno sporazumjeti. Saveznici na mirovnoj konferenciji bili bi manje velikičitalski raspoloženi nego Talijani. Konačno, u vrijeme, kad se neprestano nabacuje pitanje revizije versailleskog ugovora, moglo se nabaciti i pitanje revizije ugovora za razgraničenje između nas i Italije — kad bi to bilo djelo mirovne konferencije.

Iza dra Trumbića, nakon što je neko vrijeme držao g. Nikola Pašić resor vanjskih poslova, došlo je za šefa naše vanjske politike dr. Ninčić. Gričci vanjske politike dra Ninčića jesu ovi: Prestanak Riječke države, slaba politika prema Bugarskoj, slabo iskorišćenje položaja u Maloj Antanti, polagani gubitak zaštite i pomoći Francuske.

G. dr. Ninčić je sporazumno s talijanskom vladom prekinuo život Riječke Države, makar da se to po međunarodnim statutima nije moglo učiniti. Slobodna Riječka Država bila bi ekonomski uvijek oslonjena na našu državu, dok bi njezin interes za Italiju konstantno opadao, te jedva da bi par Riječana kokehtiralo s Italijom. Zgodnim ugovorima mi smo mogli u svojim šakama imati život i sudbinu Riječke Države. Mjesto toga mi smo Rijeku predali Italiji!

Ne treba ni spomenuti, kako smo predali teritorij sa gradom Zomboljom Rumunjskoj, a dobili smo par sela, iz kojih su Rumunji i čavle odnijeli. Prema Bugarskoj je beogradska politika bila uvijek u zakašnjenju. Tek iza smrti Stambolijškoga sjetili su se kod nas politički, da se moglo s njim raditi.

U Maloj Antanti mi smo deveta rupa na svitali. Uspjeh pobire dr. Beneš, a mi smo izgubili i onaj oslonac, koji smo prije imali, Francusku. Ona nas nakon Locarna više jako ne treba. Politika prema vani bez koje velike vlasti u zaleđu nije sigurna. To kod nas ne ide ljudima u glavu. Kulmen političke mudrosti je, kad se sklappaju paktovi prijateljstva s Italijom i kad su netunskie

G. Uzunović i njegovi pohodi poplavljenima.

Dr. Korosec je u Trebnju kazao: „Kad su ministri vidjeli, da se Kralj zanimao za poplavljenе krajeve, onda su i oni postali živahniji. Ali... Uzunović je n. pr. išao gledati u svoj rodni kraj, gdje je bila poplava, a gdje se ujedno pripremaju općinski izbori. Zanimao se više za izbore nego za poplavu. Uzunović je bogat čovjek. I što mislite, koliko je dao za poplavljenе? Zaraćunao si je, kako mi kažu, iz državne blagajne

U Dalmaciji se formira organizacija dra Nikića!

Obzor sa datumom od jučer donosi čitav dopis po svoj prilici iz Dalmacije (iz Šibenika). Uvodno spominje prelaz općine u ruke zakonitog opć. odbora. Zatim spominje putovanje dra N. Nikića po Dalmaciji. Kaže, da su po dra Nikića u Split pošli dr. M. Kožul i g. J. Drezga. Dr. Nikić je došao u Šibenik, praćen don. Petrom Đirlićem. Stanokopisac „D“ ističe, kako je dr. Basariček za boravka u Šibeniku bio blokiran od prijatelja samo, da ne dođe do kontakta s narodom. Uje-

Predsjednik vlade - Velikosrbini?

U nedjelju održala je radikalna stranka zbor za grad Beograd, na kojemu su govorili Maksimović, Lj. Živković i Karajovanović. Govorio je i ministarski predsjednik Uzunović te je u svom govoru, u kojemu je čak rekao, da je „cela naša Kraljevina radikalna“, premda je tu svjesno govorio neistinu — zamjerio g. Davidovića

Urolovske slavlje u Zagrebu i Požegi.

Prošlih dana održano je više orlovskih vrlo uspješnih priredaba i javnih manifestacija u Zagrebu i Požegi. Hrvatski Orlovski Savez i Sveza Hrvatskih Orlica su ovom prigodom pokazali svoju veliku životnu snagu i divnu organizaciju te potpuno shvaćanje savremenih prilika i kulturnih potreba hrvatskoga naroda.

Orličke priredbe u Zagrebu.

Od 2.-5. t. mj. održan je u Zagrebu organizatorno-tehnički tečaj za Orlice. Prisustvovalo mu je preko 150 Orlica: učenica, građanki i seljakinja. Raspoloženje je bilo vanredno. Predavanja su bila vrlo praktična. Debata interesantna. Zaključci poprimljeni vrlo zgodni. Govorilo se o historijatu orličkog pokreta, o duhovnom životu Orlice, o ženi na selu, o izboru zvanja, o lekturi, o životu u obitelji, o radu i životu učenice-Orlice te o Orličkoj gimnastici. Uređena je odnosaj orličkih organizacija spram liberalnih i indiferentnih društava. Zauzet je najodlučniji stav protiv današnje ne-

konvencije takve, da ih Skupština u jesen ne će ni vidjeti.

Naša vanjska politika ne će da rčuna s Rusijom te da uređi normalno naše odnošaje s njom pa da naša emigracija krene na sjevero-istok. Skupština nije informirana o vanjskoj politici vlade, jer nema odbora za vanjske poslove.

Konačno vanjska politika, radi koje u Francuskoj padaju vlade, kod nas je bez kontrole i prepuštena samovolji ministra i vlade.

po prepisima o dnevnicama 7.000 dinara za put. (Ogorčeni uzvici: Sramota!) Svi ministri su si zaraćunali kod razgleda poplave svoje dnevnicе.

Tako dakle ministarski predsjednik si zaraćunava za razgledanje nevolje dnevnicе, a neka nevoljni činovnici otkinu od svoje plaće za poplavljenе. Zar i to nije neka specijalna vrst korupcije?

dno spominje neku šferu s drvom za gradnju sokolskoga hrvatskog doma u Šibeniku.

Saznajemo, da jedna grupa HSS, koju vode J. Drezga, nar. posl. Baćinić i Miho Jerinić, jedri već punim jedrima u grupu dra Nikića.

Radić, Nikić i t. d. Disidenti, frakcije i t. d. Jadni narode, u čije si ruke predao svoje političko vodstvo! Mijenjaju političke boje i pravac kao kamaleoni, mijenjaju više puta politiku, nego kabanice!

„kao Srbini i patrioti“, što ide sa drom Korosecem i Spahom. G. Uzunović dakle ne može da vidi, gdje bi jedna srpska stranka išla sa strankama, koje traže autouomiju! Nema dakle smisla, da idu srpske stranke sa Slovincima i Hrvatima! To je mentalitet ekskluzivističkog šovena, ali nikako ne prilici jednom predsjedniku vlade.

čedne mode i zaključeno, da se sve Orlice moraju čedno nositi. Bilo je još govora o plesu i koedukaciji. — Naglašena je potreba, važnost i korisnost dačkih orličkih društava te je konstituirano posebno orličko okružje za učenice-Orlice i izabran prvi njegov odbor. Tečaj su počastili svojom prisutnošću šibenski biskup presv. g. dr. Jerko Mileta i zagrebački pom. biskup presv. g. dr. Franjo barun Sališ Sewis. Učesnici tečaja su dnevno prisustvovali sv. Misi, koju im je čitao i preko nje propovijedao duh. vođa šibenskih Orlica vrlj. don. Ante Radić, te u velikom broju dnevno primale sv. pričest. Zadnji dan tečaja bila je skupna sv. pričest svih učesnica tečaja, dok im je presv. biskup Sališ-Sewis očitao sv. Misu i održao pripovijed. Tečaj je u svakom pogledu potpuno uspio. Dale su se također učesnicama upute u praktičnom radu i tehničkom pogledu. Sva ona četiri dana marljivo su vježbale. 4. t. mj. sve su učesnice korporativno zajedno sa svojim vodstvom pošle na grob biskupa Mahnićca i položile lovor-vijenac sa natpisom „Hrvatske Orlice svome vođi“. Vrlj. don. Ante Radić održao je tom zgodom prigodni govor.

5. t. mj. održana je u Zagrebu vrlo brojno posječena prva glavna skupština Sveze Hrv. Orlica, kojoj je prisustvovalo s gostima oko 180 Orlica iz sviju hrvatskih krajeva. Skupština je trajala čitava 4 sata. Iz iscrpivih izvještaja pojedinih odbornica moglo se vidjeti, da je SHO kroz ovu prvu godinu svoga opstanka razvila upravo zamjerni rad. Dopisivanje sa provincijom bilo je živo. Kroz ovu godinu osnovana su 32 nova društva, tako da sada SHO broji 74 društva. Održano je 8 tečajeva, a osnovana su 3 orlička okružja. Posjećeno je 40 društava. Održana su 2664 sastanka sa 2520 predavanja. Davane su 84 predstave. Dok je SHO pri osnutku brojila samo 1500 članica, sada broji 3109 članica, od kojih 1703 vježbačice. Starom je odboru ne samojednoglasno odglasan apsolutorij, nego i posebno priznanje i pohvala. Izabran je novi odbor, u kojem je ponovno predsjednicom gđa. Mila Jagatić, potpredsjednicom Marica Stanković, org. referenticom Viktorija Švirig i t. d. Na kraju skupštine usvojeno je više vrlo zgodnih prijedloga, što će svi mnogo doprinijeti unapređenju orličkoga pokreta. Skupština se uz najveće oduševljenje svih prisutnih završila pjevanjem orlovske himne.

Zagrebačke Orlice su 5. t. mj. uvečer priredile igrup i uspjele veselicu sa čajankom u počast vanjskih učesnica tečaja.

Orlovske priredbe u Požegi.

Od 31. VII. - 6. VIII. održan je u Požegi vrlo uspješni dački orlovski tečaj, kojemu je prisustvovalo preko 120 đaka-Orlova. Program tečaja je bio sljedeći: Svaki dan ujutro sv. Misa sa prigodnom propovjedu. Referati se izmjenjaju sa tjelovježbom i izletima. Svako veče: skioptičkono predavanje. Predavalo se o ovim temama: Nase Orlovstvo u ideji, radu i životu; Ideja dačkoga orlovstva; Orlovski pokret unutar kat. svjetske omladine; Ljudsko tijelo u kršćanstvu; Čist naraštaj; Disciplina Orla; Uzgoj uma, srca i volje; Socijalni uzgoj i rad; Apostolat đaka Orla; Kulturna organizacija Slovenaca obzirom na Orlovstvo; Sistem društvenoga rada; Orlovsko društvo, Okružje i Savez; Sistem našega prosvjetnog rada; Estetsko značenje tjelesne kulture. Dane su još mnoge praktične upute te u debati osvjetljeni još mnogi drugi organizacijski i kulturni problemi. Tečaj je počastio svojom prisutnošću te bio predmetom osobitih ovacija šibenski biskup presv. dr. Jerko Mileta. Svi prisutni mogli su se uvjeriti o potrebi, važnosti i korisnosti posebnih dačkih orlovskih društava, kao i o poštivanju tradicija te najispravnijem duhu kod đaka Orlova.

Skupština Mahnićevog dačkoga orlovskog okružja, održana 6. t. mj., pokazala je, kakav silan prosvjetni i organizatorni rad su razvili ove godine đaci Orlova, a i porast članstva bio je uprav zamjerran. Dok je prošle godine bilo 928 članova, ove godine ih je 1884. Porast je dakle od 100-9%, 10 novih društava ove godine je osnovano, tako da MDOO broji danas 32 društva.

6. t. mj. priredili su učesnici dačkog orlovskog tečaja u prostorijama kina "Urania" lijepu akademiju. Na programu je bilo pjevanje, deklamacija, proslav, gimnastičke proste i simboličke vježbe. Sve je bilo dobro izvedeno. No osobito treba istaknuti i pohvaliti jaki proslav đaka Ramljaka, u kojem je živi prikazao ideale đaka Orla, deklamaciju đaka Pejačevića "Planite bijeli ognjevi duše" od Iz. Poljaka i simboličke vježbe "Orli" od Slovenca đaka Mlakara.

Od 4-6 t. mj. održan je tečaj za društvene i okružne orlovske radnike. Referati su bili sljedeći: Naš naraštaj; Sadašnje stanje i potrebe naše organizacije; Naša okružna organizacija; Naša kulturna organizacija i rad; Naše tjeležišne priredbe i njihova organizacija. Stvoreni su mnogi važni zaključci za buduću još bolji razvitak hrvatskog Orlovstva.

5. i 6. t. mj. održana je konferencija duhovnika orlovskih društava, kojoj je čitavo vrijeme pribivao i šibenski biskup presv. Mileta. Raspravljeno je položaj duhovnika u orlovskom društvu, primljen je zajednički poslovnik i udareni temelji osnutku posebnoga zbora duhovnika orlovskih društava.

6. t. mj. popodne održano je je saveznog vijeće, na kojem su se udarile smjernice budućem osobito prosvjetnom radu te odredio odnošaj orličkih i orlovskih društava, orličkih i orlovskih Okružja te SHO i HOS, kao i primljen poslovnik o zajedničkoj suradnji građanskih i dačkih orlovskih društava.

7. t. mj. u dupkom punoj dvorani "Urania" održana je glavna skupština Hrv. Orlovskog Saveza, kojoj je prisustvovao i šibenski biskup presv. Mileta. Na početku skupštine došlo je do razmišljanja u tumačenju poslovnika te se razvila malo žučljiva debata. No kasnije je ipak pobjedilo stanoviše predsjedništva te je skupština protekla u najvećem oduševljenju i svijesti potrebe jedinstva orlovskoga pokreta. HOS je razvio ove godine veliku djelatnost, a porast je članstva ogroman, tako da je predsjedništvo pri apsolutoriju dobilo pismeno priznanje i pohvalu. Iz izvještaja odbornika moglo se ustanoviti, da je broj članstva ove godine porastao od 5000 na 8.000, a broj društava od 103 na 163. Vježbača ima 1800. U orlovskim društvima održan je 7421 sastanak sa 2925 predavanja (15 puta više nego li najjača liberalna organizacija), a 7.500 tjeležišnih satova. HOS broji 13 okružja i 9 povjereništava. Održano je ove godine 13 tečajeva. Posjećena su gotovo sva društva barem jedamput, a mnoga i više puta. Za predsjednika je ponovno jednoglasno izabran dr Ivo Protulipac. Primljeno je zatim više prijedloga za što veće unapređenje hrv. orlovske organizacije te je skupština završena pjevanjem "Lijepa naše" i orlovske himne, a predsjednik dr Protulipac bio je predmetom osobitih ovacija te na ramenima od skupština iznesen iz dvorane.

Orlovski slet u Požeži.

Nakon uspješnih pokrajinskih sletova g. 1924. u Đakovu i g. 1925. u Šibeniku priredio je HOS ove godine glavni pokrajinski slet u Sl. Požeži. Kao što je prošlogodišnji slet u Šibeniku bio posvećen proslavi hiljadugodišnjice hrvatskoga kra-

ljevtva, te kao što je Orlovstvo svojim posjetom u Rimu proslavilo crkvenu jubilejsku godinu, tako je požeškom orlovskom sletu bilo dano obilježje proslave jubileja sv. Franje Asiškoga i franjevačke godine. I ako je ovo bio uglavnom samo pokrajinski slet, ipak su se na njemu u velikom broju našli hrvatski Orlovi i Orlice iz svih hrvatskih krajeva. Računa se, da je bilo učesnika oko 4.000. Osobito su dobro bila zastupana seljačka orlovska i orlička društva. Na ovom se sletu jasno pokazao veliki napredak hrvatskoga orlovstva u ovoj godini. Katolički episkopat zastupala su na sletu presv. gg. biskup đakovački Msgr. Antun Akšamović, biskup šibenski dr Jerko Mileta i pom. biskup zagrebački dr Dominik Premuš u zastupstvu pokrovitelja sleta preuzv. nadbiskupa zagrebačkoga dr Antuna Bauera. Na sletu su sudjelovale 4 orlovske glazbe (Požeža, Sarajevo, Đakovo i Dolac). Bilo je i mnogo drugih odličnika. Osječkog velikog župana zastupao je školski inspektor dr Ernest Pascher.

7. t. mj. priređena je u dupkom punoj dvorani kina "Urania" svečana orlovska akademija sa bogatim i vrlo biranim programom. Jedna točka je bila bolja od druge. No svima su se osobito sviđele simboličke "Slovenske vježbe" đakovačkih članica, simbolička vježba "Hrvatskoj" sarajevskih članica i ritmička fantazija "Istarski vapaji" zagrebačkih članica, koje sve prikazuju krasnom simbolikom veliku našu tugu i bol za izgubljenom braćom u Koruškoj, Istri, Goriškoj i Primorju. Od osobitog efekta bila je živa slika "Orlovska misao" sarajevskih članica na kraju akademije.

Iza akademije u 9 sati priređena je lijepa lampionada i podoknica kumi barjaka ml. gđi Marijani pl. Thaller i zastupniku pokrovitelja sleta presv. Premušu. Pred njihovim stanovima povorka se zaustavila, glazbe na pozdrav zasvirale, pjevački zbor otpjevao po dvije pjesme, kumu pozdravio predsjednik požeškog "Orla" dr Julije Radočaj, a zamjenika pokrovitelja predsjednik Imbušimovićevog orlovskog okružja dr Đuka Kuntarić, kuma se srdačno zahvalila tako i presv. Premuš, a pozdravio je ovom prigodom Orlove i Orlice u ime osječkog vel. župana i dr Pascher te zaželio najbolji uspjeh i ovom sletu i uopće hrvatskom orlovstvu.

Osvanuo je i glavni dan sleta, nedjelja 8. t. mj. Požeža je sva vrvjela već rano ujutro brojnim Orlovima i Orlicama, a glazbe veselo svirale budnicu, dok su mužari gromko navijestali svemu građanstvu i gostima veliko orlovsko slavlje.

Oko 9 sati uputila se sa sletišta svečana povorka, koja je bila zbilja imponantna i sve zadivila. Vođio ju je načelnik HOS. brat D. Žanko. Iza požeške orl. glazbe i banderija stupalo je predsjedništvo HOS., pak predsjednici orl. okružja i većih društava, a zatim orlovsko i orličko članstvo u odorama i bez odora predvođeno od sarajevske, đakovačke i dolačke orl. glazbe. Računa se, da je Orlova i Orlica u odorama u povorci sudjelovalo oko 1000, a bez odora oko 2000, tako da ih je ukupno u povorci bilo oko 3000. Krasili su povorku brojni seljački Orlovi i Orlice u svojim slikovitim i bogatim nar. nošnjama.

Povorka je prošla oko grada do u Grabrik.

U Grabriku je u divnoj hladovini presv. g. dr Dom. Premuš odslužio tihi sv. Misu, preko koje je sarajevska orl. glazba svirale razne pobožne pjesme, a dački pjevački zbor pjevao. Iza evanđelja je održao lijepu prigodnu propovijed beogradske kateheta Msgr dr Magjerec.

Neposredno poslije sv. Mise slijedio je blagoslov zastave požeškog "Orla", koju je obavio presv. Premuš i tom prigodom progovorio. Nakon blagoslova obavilo se zabijanje zlatnih spomen-čavala, pak je predana zastava barjaktaru.

Nakon posvete barjaka otvorio je svečano orlovsko zborovanje dr Julije Radočaj. Za njim su govorili O. dr Teofil Harapin, potpredsjednica SHO Marica Stančković, dr Đuka Kuntarić, predsjednik HOS. dr Ivo Protulipac, presv. biskup Msgr Antun Akšamović, seljak Joza Živalotić, Slovenac Pavlin i gorički Slovenac dr Blumat, na što je zaključio zborovanje dr Radočaj. Svi su govornici u svojim govorima isticali osnovna obilježja orlovske organizacije i orlovstva, koja ga čine posebnom preporodnom organizacijom u našem narodu. Poslije zborovanja krenula je povorka na Wilsonov trg, gdje je bio pozdrav barjancima i kumi te odličnicima i razišla se pred kolegijem.

Popodne je na sletištu kod kolodžara bio javni nastup. Radi lošega vremena moglo je nastupiti samo muško i žensko članstvo sa prostim vježbama, koje su baš skladno i lijepo izvedene. Na hiljade je bilo gledalaca. Muškoga članstva je nastupilo 250, a ženskoga 150. Naraštaj je uprav počeo vježbati, kad je udario silni pljusak, koji je spriječio, da se izvedu daljnje točke bogatog i vrlo biranog programa.

Zbog istoga razloga pučka svečanost nije se održala na sletištu, već u kolegijem te je protekla u najboljem raspoloženju i redu.

Već uvečer 8. t. mj. otputovao je glavni dio učesnika. Svečan je i srdačan bio doček i susretaj braće i sestara. Još svečaniji i srdačniji je bio rastanak i oproštaj.

Ovaj veliki slet je novi dokaz orlovskoga preporoda, koji se širi na sve strane i koji će nam narod dovesti preko katoličke Crkve k Bogu. Orlovstvo osvaja duše, mlada srca gore za njim, gaze sve zapreke i hite cilju, jer je orlovstvo našlo put, kojim se najbolje dolazi do obnove i kršćanskoga podignuća naše narodne duše. Da nam Bog pozivi takvo orlovstvo!

**Nerazdruživi su
Jelen i Schicht.**

znakovni pravoga Schichtovoga snopuna.
Oni su pojam i jamstvo čistoće.
Čuvaju rublje i ruke.
Neprijatelji su muke i naprezanja.

Pažlj. da Vam ne odmetnu drugi snopuna, do
bar kao Schichtov. Ostajte kod onoga, što se
tekom 77 godina pozvalo kao najbolje.

Dr Korošec u Trebnju.

U nedjelju održala je u Trebnju SLS velik politički zbor, na koji su došle mase svijeta. Dr Korošec je držao govor, u kojem je istakao, da je Italija prigrabila ulogu glavne vlasti na Balkanu, koja pripada nama. Dr Ninčić ne će da vidi, kako je Italija Jugoslaviju sa svih strana okopolila. Talijanska diplomacija potpuno je paralizovala u inostranstvu našu vanjsku politiku. K tome smo još dali Talijanima neograničeno pravo useljivanja, dok sami naš državljanin nemaju posla. Sadašnja vlada ne prikazuje pravu narodnu volju i ne osjeća sa narodom. Zato i propada naše gospodarstvo i naša kultura. Sve veći broj seljaka dokazuje, da u nas nije sv. u redu. Na krmilu su dvije seljačke stranke, a ipak seljak jedva snosi težinu svoga položaja. Seljak mora da posuđuje novac, da može platiti velike poreze. K tome evo još i poplave. Interesantno je, da je kralj Aleksandar pomogao postradalom pučanstvu sa svotom od 1.200.000 dinara, dok su članovi vlade tražili za svoja putovanja u poplavljene krajeve još i posebne dnevnice. Vlada je činovnicima uzela dio dodatka na skupocu, ali taj novac ne će narod nikada dobiti. SLS traži autonomiju za Sloveniju u kulturnom i gospodarskom pogledu. U politici ona traži poštovanje i ustrajati će u borbi za autonomiju. Ta borba međutim ne će biti više duga. Već bi bila dovršena, da Radić nije izdao opoziciju.

Krv u Kaštelima

U nedjelju su jugoslavenski imitatori organizacije Mussolinijevog fašizma posvećivali svoju zastavu u Kaštel-Lukšiću. Nakon posvete barjaka orjunasi su se vraćali kroz Kaštel Stari i obilazili u povorci mjestom. Jedna grupa Kaštelana dočekala ih je petrolejskim kantama i mačjom deranom. Razvila se gužva, iz koje je iznesen teško ranjen 27-godišnji Hrvat Josip Grigin. Nakon jednog sata jedni je momak, koji je branio svoju sestru, izdahnuo. Tko ga je ubio? Direktorij Orjuna u jučerašnjoj *Pobedi* nazivajući svoje protivnike komunistima kaže, da Grigina Orjunasi nije ubio. Dakle sa ga valjda ubili njegovi drugovi! Tu tvrdnju neka *Pobeda* dade patentirati, jer do sada se znalo, da se protivnici ubijaju među sobom, a ne prijatelji.

Promjena izbornoga reda.

G. Stj. Radić se zadnjih dana na svojim skupštinama silno zalaže za promjenu izbornoga reda u državi. Po njegovu mišljenju postojele bi državne liste, a mandati bi se dijelili po čistom proporciju.

Stvar, za koju se danas zagrijava Radić, a koju će sutra vjerovatno napustiti, nije nova. To se isticalo i kod debate u Skupštini o noveli izbornoga zakona od 1920. g. Državna lista i čisti propore bi učinili, da podjela mandata bude pravedna.

Pri ruci nam je statistika izbora za Konstituantu g. 1920. pa iznašamo, koliko bi koja stranka imala mandata po proporciju s državne liste, a koliko ih je dobila radi starog izbornog reda. Demokrati bi morali imati samo 83 (dobili su 92), radikalni 74 (91), radićevci 60 (49), komunisti 62 (68), zemljoradnici 37 (38), slovenska ljudska stranka 16 (15), hrvatska pučka stranka 12 (9), bunjevci 2 (4), Spahovi muslimani 29 (24), socijalisti 12 (10), hrvatska zajednica 17 (14), turci 8 (8), republikanci 5 (3), franjkovi 3 (3), Velikosrbi 2 (po starom redu ni jednog), narodni socijalisti 2 (2), liberali i (1). Ratnici i Prekmurci po starom redu nebi dobili ni jednog, a po državnoj listi imali bi svatko po jednog poslanika. Konačno bi vanstranački političari (kao Trumbić) imali dva mjesta jednog poslanika. Svega ukupno 419 poslanika. Kako se vidi, da se biralo po državnoj listi 1920. g. bili bi opali demokrati i radikalni, nešto i komunisti, ojačale bi dvije pučke stranke, Radić, zajedničari i muslimani i teško da bi Ustav bio primljen u današnjem obliku.

1922. g. ukinut je i kod okružnih lista čisti propore te smo doživjeli anomaliju, da je kod izbora 1923. g. u južnom dalmatinskom okrugu dobio Radić 7 poslanika, mjesto četiri, a radikalni 2 mjesto jednog, dok su morali imati po jednog poslanika HPS, zemljoradnici dra Smolčaka dr Trumbić, zemljoradnici Frančić uz jednog demokrata.

Po našem mišljenju najbolje bi bilo, kad bi se uveo izborni sistem, koji vrijedi u Češkoslovačkoj. Kod drugoga skrutinija odlučuje državna lista. Stranke, koje u ni-

jednom okrugu ne dobiju količnika ostaju bez mandata.

Inače ostaje dakako mogućnost da radikalni učine da glasuje u njihovim krajevima 90% biraca...

Kakav je bio jedan organ ministra Maksimovića.

U Varaždinu pred sudbenim stolom održana je prošloga tjedna neobična rasprava protiv žandarstvoskog poručnika Radojevića Brkića, staroga 29 godina, rodom iz Donje Trepče, kotar Ljubuški. Brkić je bio kao žandarstvoski poručnik dodijeljen na službovanje žandarstvoskoj četi u Varaždinu. On je za vrijeme svoga službovanja nebrojeno puta zlostavljao seljake u varaždinskoj okolini. Udarao je ljude bokserom, tukao seljake po golom tijelu bičalom, čuškao do krvi, mlatio batinom, a sve bez ikakva stvarnoga razloga.

Evo samo jednog primjera: 7. prosinca 1925. došao je u dućan Jakoba Goldmanna na Bednju. Tu je našao seljaka Janka Šantalaha, koji je prodavao rogožare. Odmah je od njega zatražio obrtnicu pozvajući ga za sobom u krčmu. Ovdje ga je 3 puta čuškao i 15 puta udario šakom tako, da je Šantalah iza svakog udara pao na zemlju. Napokon je na ovako izudarana seljaka mahucko psa vučjaka, koji ga je šćepao i vukao po sobi tako, da mu je razderao kaput i hlače. Ovo zlostavljanje je trajalo preko jednoga sata. Tom prigodom je došao u krčmu seljak Antun Vedak, te je i njega Brkić čuškao 4 puta. Kada je Vedak izašao, pozvao ga je natrag, te ga je ponovno osamarao 3 puta i rekao mu — neka ga sada ide tužiti. Na svoju nesreću došao je u krčmu i treći seljak Tomo Bušnja, te je i on dobio 4 čupke. Seljaci bi se bili branili, ali je Brkić imao uza se žandarstvosku patrolu.

Seljaka Ljudevita Kanjuka je udario šakom u trbuh i samarao te bokserom tukao. Končno je izvadio revolver i rekao, da će mu pregledati — jetra. Istukao je, bacio na zemlju i udarao nogama seljaka Baru Zujnjaka i izbio mu zub. Mučenje toga seljaka trajalo je preko dva sata. Brkić je svukao seljake Hunjeu i Kljunicu do gola i tukao ih bičem. Davao je seljacima piti petrolej. Tukao je batinom još bezbroj seljaka i rekao, da bi trebalo 75% Hrvata objesiti. Radi ovih zločina bio je osuđen na 3 godine teške tamnice.

Pripominjemo, da su se batinauđa dogodila za vlade N. Pašića i Stj. Radića. Lijepe razbojničke organe su imali ministar Maksimović i radićevac Pernar.

Sadržaj note Bugarskoj.

Nota upućena Bugarskoj sadrži ove zahtjeve: 1. Raspuštanje makedonskoga komiteta; 2. Izdavanje našim vlastima komitskih vođa i bandita, koji imaju da odgovaraju za zločine počinjene na našoj teritoriji, a od kojih su velika većina u isto vrijeme već i ratni krivci, koji se nalaze u spiskovima ličnosti, čije smo izdavanje mi još poslije svršenoga rata zahtijevali od Bugarske.

Štrajk radnika u K. Sućurcu.

U Kaštel-Sućurcu je u tvornici cementa buknuo štrajk radnika. Povedeni su pregovori između radnika i uprave tvornice. Jučer su predstavnici radnika sjedili na jednom mostu i razgovarali, kad u to naiđe žandar, uapsi ih i povede u vojarnu, gdje su bili nemilo isprebijani od žandara. Sutradan su tri liječnika konstatirali ozlede po čitavom tijelu radnika. Zbog toga vlada veliko ogorčenje među radnicima, kao i među ostalim pučanstvom.

Engleska intervencija.

Iz Londona službeno se potvrđuje, da je engleska vlada u Beogradu i Sofiji poduzela korake za mirno rješenje pograničnoga sporakod Krive Palanke. Engleska je vlada upozorila oba vlade, da je Liga Naroda prošle godine vrlo lijepo riješila grčko-bugarski sukob, pa zastupa mišljenje, da bi i ovaj događaj i sve, što je s njim u vezi trebalo predati na rješenje Ligi Naroda.

Demokrati i muslimani

Obzirno na izbornu kampanju veliku je pažnju pobudilo putovanje dra Mehmeda Spaha po Južnoj Srbiji i njegova preporuka, koju je uputio južno-srpskim muslimanima, da glasuju za demokratsku stranku, jer da su oni isto sa demokratima. Značajan je u istome smislu i nedjeljni govor g. Ljube Davidovića, pa se zbog toga može uzeti, da je formalno već ostvarena fuzija JMO i demokratske stranke, ali da će dobiti vanjsku svoju formu tek u momenta, ako bi postala aktuelnom kombinacija o ulasku demokrata u vladu.

Clemenceauovo pismo.

Bivši francuski ministar predsjednik Clemenceau upravo je predsjedniku Sjedinjenih Država Coolidgeu otvoreno pismo, u kojemu konstatira, da razilaženja u pitanju dugova ugrožuju budućnost civilizacije te pita, da li se to pitanje ima raspravljati samo trgovački. „Projektovano uređenje ima u vidu samo fiktivna dospjeća, koje će svršiti sa zajmom i hipotekom na naša teritorijalna dobra. To ne ćemo nikako primiti. Francuska, koja je bacila svu svoju krv i sav svoj novac u ždrijelo rata, ne će da proda čak svoje prijatelje.“ Clemenceau, koji je uvijek držao, da su Sjedinjene Države određene, da visoko drže baklju idealizma, traži od njih, da opozovu taj svoj postupak. To su glasovi vapjućega u pustinji.

Vinogradarstvo u Jugoslaviji.

Vina se u g. 1924/23 i 1923/22 napravilo najviše u splitskoj i zagrebačkoj oblasti (757.499 hl i 408.904 hl — u cijeloj državi 1924 g. 2.918.156 hl; na 1 ha 17.64). Druge oblasti se po količini vinske proizvodnje redaju ovako: podunavska (274.528 hl), srijemska (256.459 hl), bačka (252.672 hl), dubrovačka (204.052 hl), ljubljanska (179.330 hl), mariborska (158.673 hl), beogradska (154.613 hl), osječka (151.926 hl), timočka (141.886 hl). U svim ostalim oblastima je poprječna proizvodnja u spomenutim dvama godinama znatno manja od 100.000 hl. Najmanje vina se napravilo u bihačkoj, užičkoj, sarajevskoj i tuzlanskoj oblasti (10-21 hl). U svim ostalim oblastima iznaša poprječna godišnja produkcija vina preko 1000 hl.

Poprječno se na 1 ha u godini 1924/23 i 1923/22 napravilo najviše vina u travničkoj (49.64 hl; godišnja produkcija vina iznaša tu 3.950 hl), kruševačkoj (34.96 hl), podrinskoj (32.41 hl). Između 30 i 20 hl vina se napravilo poprječno na 1 ha u oblastima: timočkoj, dubrovačkoj, splitskoj, tuzlanskoj, beogradskoj, srijemskoj, mostarskoj itd.

Vrlo zanimiva je statistička tabla o vinogradarskom oruđu. Stiskalica preša za grožđe je u čitavoj državi bilo g. 1924 79.103, grozdni mlina 28.206, sprava za polijevanje 187.960, a sprava za sumporavanje 36.384.

Preša za grožđe ima najviše u zagrebačkoj (oko 247 hiljada), mariborskoj (oko 23.5 hiljada) i ljubljanskoj oblasti (oko 12.5 hiljada). Osim toga ima u osječkoj oblasti oko 6.200 preša za grožđe. Između 2.5 i 1 hiljade preša bilježi statistika u splitskoj (u kojoj se najviše vina proizvada), srijemskoj, primorsko-krajiškoj, dubrovačkoj itd. oblastima.

Oruđa za polijevanje ima najviše u zagrebačkoj i splitskoj oblasti (u prvooj oko 30.4 hiljade, a u drugooj oko 25 hiljada).

U čitavoj Jugoslaviji od 11,351.254 ha obradene zemlje bilo je po zadnjoj izdanoj statistici 1924 g. 168,543 ha vinograda.

Dr. Andrej Gosar: Naša poljodjelska statistika. — Čas. br. 5 926.

Otvorena je nova

GOSTIONA

Kraj Kazališta. Domaća kuhinja, razna domaća vina, toči se sarajevska piva. Sobe za spavanje.

Za mnogobrojni posjet preporuča se

Vlasnica
Kazališne Gostione.

Okrušni orlovski sletovi.

Krešimirovo orlovsko okružje u Šibeniku priređuje 15. kolovoza slet u Stankovcima. Na ovom sletu će sudjelovati uz stankovačke Orlove lišanski Orlovi te šibenski, vodički, murterski i drniški Orlovi i Orlice.

22. kolovoza bit će ovogodišnji glavni okružni slet u Salima pod pokroviteljstvom šibenskoga biskupa presv. dra Jerka Milete. Na ovom sletu će sudjelovati uz salske Orlove i Orlice lučki, zaglavski, prečki, murterski, vodički, šibenski Orlovi i Orlice te Orlovi iz Poljane.

Nakon osobito uspješnih lanišnjih sletova u Preku i Šibeniku treba da se na ovim dvama okružnim sletovima manifestira, da je hrvatsko orlovstvo u našem primorju i zagori jako i snažno, te kroz ovu godinu junački pokrožilo naprijed.

Na programu obiju sletova je ujutro svečani doček, povorka mjestom, svečana sv. Misa, pak javno zborovanje. Poslije podne bit će javni orlovski nastup. Na obim sletovima sudjelovat će i „Šibenska Glazba“.

Šibenski Orlovi i Orlice, koji kane prisustvovati ovim sletovima, neka se odmah prijave društvenom blagajniku bratu Grgi Radiću. ODBOR.

Naš izvoz u prvooj polovici 1926.

Po carinskoj statistici iznašao je naš izvoz u prvooj polovici tekuće godine 2,646.625 tona u vrijednosti 3938,353.129 Din prema 2,145.337 tona u vrijednosti od 4506,486.074 Din u prvooj polovici prošle godine. U količini se dakle izvoz podigao za 471.288 tona ili 21.5%, a u vrijednosti je pao za 568,132.945 Din ili za 14%. U zlatnim dinarima je iznašao naš izvoz u prvooj polovici o. g. 359,377.159 zl. Din prema 379,699.815 zl. Din u I. polovici 1925 g. U zlatu računana vrijednost izvoza pala je dakle za 20,322.656 zl. Din t. j. za 5.5%.

Razne vijesti.

Društvo za promet stranaca u Zagrebu priređuje ove godine ponovno jedno društveno putovanje u Švicarsku, Francusku i Italiju. Polazi se iz Zagreba 11. septembra preko Innsbrucka, Zürichha (1 dan boravka), Luzerna (2 dana boravka) i Basela u Paris. Tu se ostaje 7 dana. Povratka je preko Lyonsa (1 dan boravka), Marsilje (1 i 2 dana boravka), Nice (2 i 1/2 dana boravka) i Trsta u Zagreb 30. septembra. Putovanje dakle traje punih 18 dana. U mjestima, gdje se boravi, predviđen je vrlo zanimaj program i mnogi izleti. Cijena za III. razred iznosi Din. 4.500, a za II. razred 5.150. Razlika je samo u vožnji. U cijeni je zaračunata cjelokupna opskrba, t. j. dobar stan i hrana (doručak, ručak i večera), te sve priredbe, označene u programu, kao izleti, vožnje u automobilima, otrepana osoba i priljage sa kolodvora i na kolodvore, ulaznice u razne muzeje, sva posluga i druge razne napojnice. Opširne prospekte i dalje informacije daje Društvo za promet stranaca „Putnik“ Zagreb, Jelacicev trg broj 6.

U Sjevernu Ameriku dozvoljeno ušeljenje izvan kvote bivšim vojnicima Sjeverne Amerike. Svi inozemni veterani „alien veteran“, koji su služili u vojsci Sjedinjenih Država Amerike u kojegod doba za vrijeme od 5. aprila 1917. do 17. novembra 1918, slobodno im je ušeljenje u Sjedinjene Države izvan kvote. — Isto tako dozvoljeno im je povesti sobom djecu i ženu. — Ocevi obitelji, koji se sada nalaze u Sjevernoj Americi, ne moraju osobno doći po svoje obitelji u Evropu, već je dosta, da takve

obitelji u roku od 6 mjeseci, nakon što su pozvane po svome ocu ili glavni obitelji, nastupe putovanje u Ameriku, te će biti pripušteni izvan kvote. — Svi oni, koji bi se željeli iseliti na temelju gornje dozvole moraju posjedovati otpusni certifikat, izdan im od američanske vlade. — Sve podobne informacije i uputstva daje Putnička agencija Josipa Jadronje, Šibenik.

IZ GRADA I OKOLICE.

mlada Misa. Naš vrli suradnik i prijatelj mladomislak Petar Vlasnović prikazat će svoju prvu nekrvnu žrtvu 15. t. mj. u župnoj crkvi svoga rodnoga Ista. Srdačno čestitamo!

Saobraćaj s Vrpoljem na Veliku Gospu bit će upotpunjen tako da će uz redovite ići i ovi vlakovi: 14. kolovoza u 23.23, 15. kol. u 0.53, 4.04, 9.44, 10.57, 15.47 sati. Iz Vrpolja vraćaju se vlakovi polazeći u 1.15, 2.34, 11.27, 15.43 i 17.53 sata.

Još o boravku ministra dra Nikića. U petak navečer je, kako čujemo, priređena dru Nikiću večera, na kojoj su uz ministra bili prisutni predsjednik kotarske organizacije HSS g. J. Drezga, dr M. Kožul, M. Jerinač i nar. poslanik Rude Bačinčić.

Američki razarači u Šibeniku. Jučer su u našu luku na kraći boravak stigla dva američka razarača, i to broj 282 i 283.

„Pjesme vječnoga roba“. Pod tim naslovom izdat će na uspomenu svoga tridesetogodišnjeg (1896-1926) novinarskoga, političkoga i književnoga rada g. Miho Jerinić, zubar, zbirku pjesama (750 na broju), koje još nisu objelodanjene.

Smetanje noćnog mira. Tuženam se stanari oko Wilsonova trga, a imali smo i sami prigode vidjeti, da se na trgu sakupi dječurlija sa svih strana i tu se po čitav dan, osobito iza podne i do kasno u noć, ganjaju i dižu takvu druku, da je okolnim stanarima u to doba uopće nemoguć ikakav odmor. Najčudnije je, što se sve to događa pred nosom općinskoga redarstva, koje tu ima svoju stanicu, pa apeliramo osobito, na to redarstvo, da već jednom dokrajči tu galamu, jer na koncu svijet ima pravo, da nakon dnevnih briga i truda nesmetano u svojoj kući otpočinje.

Promet u luci. 1. o. mj. ukrcala je motorna jedrenjača „Jela“ 520 tona ugljena za Rijeku, a tal. jedrenjača „Giuditta“ 200 m³ građevnoga drva za Manfredoniu. 3. o. mj. počeo je tal. parobrod „Petarica“ da krca 660 tona karbida, od toga 540 tona za London, a 120 za Leixoes, te holandski parobrod „Berenice“ 4200 tona također karbida za Amsterdam, dok je istoga dana odvela tal. jedrenjača „Elena“ 140 tona ugljena za Ortona m. 4. o. mj. jug. parobrod „Jason“ poveo je za Trst 370 tona ugljena. 5. o. mj. došao je u luku jug. parobrod „Sud“, da ukrcia 200 m³ građevnoga drva za Los Palmas, tal. motorna jedrenjača „Arca“ po 180 m³ građevnoga drva za Molfettu, te tal. parobrod „Violetta“ po 430 tona ugljena za Trst. 6. o. mj. je jug. motorna jedrenjača „Sava“ dovela iz Chioggia 160 tona kupa, a tal. jedrenjača „Pesaro“ odvela za Rimini 140 tona ugljena.

Pažnja svim poslodavcima. Umojjeni primamo od Okružnog Ureda za Osiguranje Radnika u Splitu: U smislu § 10. Zakona o Osiguranju Radnika dužan je svaki poslodavac u roku od 8 dana prijaviti lice, koje u njega stupa na posao ili otiđe iz

posla. Mnogi poslodavci nisu upoznatii sa ovim zakonskim propisom a mnogi ga se proračunano ne drže, misleći time izbjeći dužnosti plaćanja prinosa. Na ovaj način, bilo radi neznanja bilo zlonamjerno, izlažu se poslodavci pogibli da u smislu § 11. zakona snose sve troškove liječenja i sve potpore za namještenika, koji nije u zakonskom roku prijavljen ili odjavljen pa oboli. Ovi su troškovi osjetljivi, te ima mnogo slučajeva, gdje su poslodavci morali platiti na stotine dinara, u nekim slučajevima i par hiljada dinara a bilo je slučajeva gdje je poslodavac platio deset ili

više hiljada dinara. Ove svote nisu indiferentne, pa često mali obrtni i trgovac stradaju, jer je zakon u ovom pogledu veoma strog, te se niko ne može oteći platežu. Iz gornjih razloga upozoravaju se svi poslodavci na § 11. zakona, koji sadrži ove odredbe: 1). da poslodavac, koji u određenom roku ne podnese prijavu ili podnese lažnu prijavu a čiji namještenik oboli prije nego što je učinjena prijava ili u roku od 3 dana po zakašnjoj učinjenoj prijavi, da taj poslodavac ima osim zaostalih prinosa podmiriti sve troškove liječenja i sve potpore za odnosnog namještenika (troškovi liječni-

ka, lijekovi, bolnica, njega u oporavilišću, putni troškovi, kupelji, hranarina itd.). 2). da takav poslodavac ima snositi štetu, koja je prouzrokovana uslijed toga što nije prijavljena promjena u radnom odnosu ili što je učinjena lažna prijava, te snositi još troškove postupka. 3). da poslodavac, koji u zakonskom roku ne odjavi namještenika, ima prinose u cjelosti i bez odbitka od namještenika platiti sve dotle, dok ne učini odjavu, te troškove liječenja, ako je namještenik kroz to vrijeme obolio.

jesam li platio pretplatu?

RADIONA SVAKOVRSNIH BAČAVA
Hönig i Kosmat, Zagreb, Klaučička cesta 9. Imade na skladištu u svakom izboru nove i rabljene uz dnevne cijene. Vanjske se narudžbe obavljaju arzo i savjesno.

Vlasnik, izdavaatelj i odgovorni urednik: Ante Erga. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku — (predstavnici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

Pučka Tiskara - Šibenik

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje kao književna djela, tiskanice za sudske, općinske i župne urede trgovačke listovne papire, račune, omote kao i posjetnice i slično.

Iz svih zemalja Evrope
dolazi roba
Iz svih zemalja Evrope
dolaze kupci na

11. Bečki Medjunarodni Velesajam

GDE OSTAJETE?

3.—12. Septembra 1926.

Naročite izložbe:
Medjunarodna izložba motocikla
Izložba uglja
Tehničke novosti i pronalasci
Izložba namještaja
sa naročitim odelenjem:
Uredjaji za male stanove
RADIO—IZLOŽBA
(Messepalast: 3.—19. septembra 1926.)

Viziranje pasoša nepotrebno. Sa sajamskim uverenjem i pasošom slobodan prelaz granice u Austriju. Snižene cene koli na austrijskim toli i na inostranim železnic ma kao i na Dunavu.

Obaveštenja svake vrsti kao i sajamsko uverenje po ceni od Din. 40.—dobje se kod.

Wiener-Messe A. G., Wien VII.

kao i kod počasnih zastupništva u
Splitu: Austrijski Konsulat (Dr. Josip Beroš)
„PUTNIK“ Društvo za promet stranaca.

GOSPODARSKA ŠTEDIONICA SPLIT

Rimska ul. 3. (kod Peristila). Telefon 336.

Najveći Dalmatinski zavod na zadružnom temelju.

Prima uloške na knjižice i u tekućem računu te ih najpovoljnije ukamaćuje.

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.

Kupuje devize i valute uz najpovoljniji dnevni tečaj.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani Podružnica Šibenik.

VLASTITA ZGRADA
UL. KRALJA TOMISLAVA 108

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOĆNI 67.

Podružnice: CELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT.

Ispostava: BLED.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — — — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMAĆUJE NAJPOVOLJNJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.